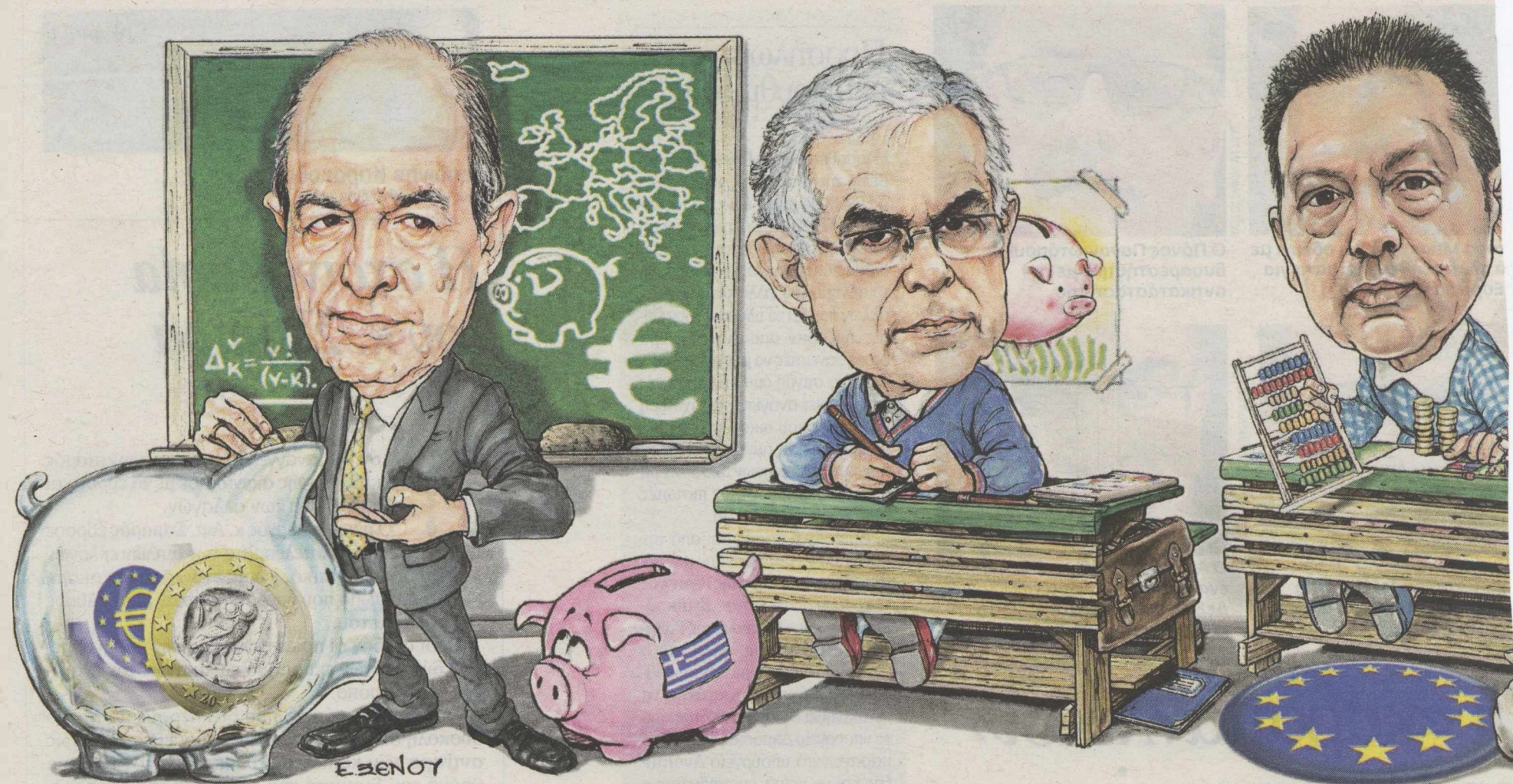

κατάλληλοι άνθρωποι

ΑΠΟ ΤΟΝ Παπαδήμο στον Στουρνάρα και στον Χαρδούβελη

Η «παρέα» της ΟΝΕ

Η «δεξαμενή των τεχνοκρατών» που προμηθεύει από τα τέλη της δεκαετίας του '80 ως σήμερα τα πρόσωπα που καλούνται να υπηρετήσουν τη χώρα σε κρίσιμες θέσεις

ΡΕΠΟΡΤΑΖ
ΔΗΜΗΤΡΑ ΚΡΟΥΣΤΑΛΛΗ

Από τα τέλη της δεκαετίας του '80, επί πρωθυπουργίας Παπανδρέου, ως τα μέσα της δεκαετίας του '90 επέστρεφαν στην Ελλάδα κάποια λαμπρά μυαλά εγκαταλείποντας ακόμη πιο λαμπρές καριέρες σε πανεπιστήμια της Αμερικής και της Αγγλίας. Την περίοδο πριν από την ένταξη της Ελλάδας στην ΟΝΕ ο πρωθυπουργός **Κ. Σημίτης** επιστράτευσε ό,τι καλύτερο υπήρχε στη χώρα, αναζητώντας ικανά στελέχη, παραβλέποντας την κομματική και συνδικαλιστική επιτηρίδα, ακόμη και τις διαφορετικές πολιτικές καταβολές όσων εντάσσονταν στο επιτελείο του. Η «δεξαμενή» που δημιουργήθηκε τότε προμηθεύει και σήμερα τα πρόσωπα που καλούνται να υπηρετήσουν τη χώρα σε κρίσιμες θέσεις: **Λουκάς Παπαδήμος**, **Γιάννης Στουρνάρας**, **Γκίκας Χαρδούβελης**, **Βασίλης Ράπανος** διόγουν επί τριάντα συναπτά έτη βίους διασταυρούμενους γράφοντας τη σύγχρονη πολιτική και οικονομική ιστορία. Δεν είναι καθόλου τυχαίο που και ένας «αλάζωρος» πρωθυπουργός, ο **Αντ. Σαμαράς**, στην αποκαλούμενη «dream team της ΟΝΕ» προστρέχει για να διασφαλίσει σε αυτή την καθοριστική περίοδο κρίσιμα πόστα,

όπως είναι η θέση του υπουργού Οικονομίας και αυτή του διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος. Τη συνέβη και αποξηράνθηκε τα τελευταία χρόνια η δεξαμενή των έμπειρων και ικανών τεχνοκρατών; Την απάντηση δίνει ο **Αλ. Παπαδόπουλος** στο βιβλίο του «Πολέμωνας τον επόμενο πόλεμο» (Μεταμυσονύκτιες Εκδόσεις). «Μετά το ξάφνιασμα και το μούδιασμα που υπέστησαν την περίοδο 1996 - 2000 οι δυνάμεις του ποπουλισμού επέστρεψαν αποφασιστικά. Μάλιστα πολλοί «ευκαιριακοί της εξουσίας» από εκείνους που υποθήθηκαν τους «μεγάλους εκουχρονιστές» το 1996 ήταν και εκείνοι οι οποίοι πρωτοστάτησαν εναντίον κάθε μεταρρυθμιστικής προσπάθειας, όπως εκείνη η αποτυχημένη απόπειρα μεταρρύθμισης του Ασφαλιστικού τον Μάιο του 2001, καθώς και στην υγεία, την παιδεία, το φορολογικό σύστημα, την αγορά εργασίας, τη δημόσια διοίκηση. Το πνεύμα του εκουχρονισμού που εμφανίστηκε στη δεκαετία του 1990 από δύναμη αναδημιουργίας αναγορεύτηκε στη δεκαετία του 2000 από όλες τις πολιτικές ελίτ της χώρας σε ιδεολογικό εχθρό και συνεχίζει μέχρι σήμερα» γράφει.

Σχέσεις εμπιστοσύνης

Το 1984, όταν η χρεοκοπία της χώρας δεν υπήρχε πουθενά στον ορι-

ζοντα, ο κ. Παπαδήμος επέστρεψε στην Ελλάδα από τη Νέα Υόρκη, όπου δίδασκε στο Πανεπιστήμιο Columbia, με παραίτηση του διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος **Δημήτρη Χαλικιά**. Για ένα έτος (1984 -1985) δίδαξε στην ΑΣΟΕΕ ως επισκέπτης καθηγητής Οικονομικών. Το επόμενο έτος εξελέγη πρόεδρος της καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Αθηνών ως μέλος της Νομισματικής Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και το 1993 εξελέγη πρόεδρος της μόνιμης υποεπιτροπής Νομισματικής Πολιτικής της Επιτροπής των Διοικητών των Κεντρικών Τραπεζών. Τότε χειρίστηκε ζητήματα του καταστατικού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας σε συνεργασία με τον **Μάριο Ντράκι**. Εκείνο το διάστημα υπήρξε η αφετηρία της σχέσης εμπιστοσύνης που αναπτύχθηκε με τον **Ι. Στουρνάρα** και τον **Ν. Γκαργκάν** – και οι δύο κατείχαν υψηλές θέσεις στην Τράπεζα της Ελλάδος.

Η πρώτη κυβερνητική αποστολή του κ. Στουρνάρα ήταν το 1988 στη Ρωσία για να διαπραγματευτεί μαζί με τον **Αναστάση Πεπονίη** τον αγώνα φυσικού αερίου. Μέχρι το 1985 δίδαξε ως λέκτορας στο Κολέγιο St. Catherine's στην Οξφόρδη και εργαζόταν ως ερευνητής στο Ινστιτούτο Ενεργειακών Σπουδών αλλά είχε επιστρέψει στην Αθήνα ως ειδικός σύμβουλος του υπουργείου Οικονομίας. Τον επιστράτευσε, δέκα ημέρες προτού απολυθεί από τον στρατό, ο υφυπουργός **Ι. Παπαντωνίου**, ο οποίος θυμόταν πάντοτε με εκτίμηση τον έναν από τους δύο φοιτητές του στο Οικονομικό Τμήμα της Νομικής Αθηνών τον οποίο βαθμολόγησε με «Άριστα 10» – ο άλλος ήταν ο μετέπειτα καθηγητής Οικονομικών **Ν. Θεοχαράκης**.

Όταν τον παρουσίασε στον υπουργό Εθνικής Οικονομίας **Κ. Σημίτη**, εκτός των αναμενόμενων ερωτήσεων κλήθηκε να απαντήσει και σε μία που τον αιφνίδιασε. Οι δύο συνομιλητές του τού επισήμαναν ότι επειδή η θέση είναι πολιτική, θα δεχτεί ερωτήσεις από τους δημοσιογράφους για την πολιτική του τοποθέτηση. «Στην οικογένειά μου ψηφίζουμε παραδοσιακά ΚΚΕ» απάντησε ο κ. Στουρνάρας. Οι συνομιλητές του απόρριψαν. «Ψηφίζεις ΚΚΕ και είσαι λέκτορας στην Οξφόρδη;». Η συζήτηση έληξε εκεί γιατί αυτό που μετρούσε ήταν τα προσόντα και όχι η πολιτική προέλευση – βεβαίως ο λεπολόγος κ. Σημίτης είχε φροντίσει να ζητήσει και τη γνώμη του καθηγητή **Γιάννη Σπράου** για το νέο μέλος του επιτελείου. Ο κ. Στουρνάρας, έπειτα από πενταετή θητεία στην Τράπεζα της Ελλάδος (1989 - 1994), ανέλαβε τη θέση του προέδρου του Συμβουλίου Οικονομικών Εμπειρογνομόνων του υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών.

Συγκλίνουσες πορείες

Οι πορείες των προσώπων που πρωταγωνιστούν σε όλες τις σύγχρονες περιόδους κρίσης συνέκλιναν συνεχώς. Το καλοκαίρι του 1995 δημιουργήθηκε πρόβλημα με τον κυβερνητικό επίτροπο στην Τράπεζα Κρήτης, ο οποίος έπρεπε να αλλάξει εν όψει της ιδιωτικοποίησης. Η συνθήκη πρακτική ήταν

να συμφωνούνταν τέτοιου είδους θέματα ανάμεσα στην Τράπεζα της Ελλάδος, που είχε την τυπική ευθύνη, και στην κυβέρνηση. Ενα πρωί ο διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος **Ιωάννης Μπούτσος** τηλεφώνησε στον **Γιάννη Παπαντωνίου** και τον ενημέρωσε ότι όχι μόνο είχε επιλέξει το πρόσωπο για τη θέση του επιτρόπου αλλά και ότι ο διορισμός του είχε ήδη σταλεί στο ΦΕΚ. Η έκπληξη ήταν δυσάρεστη για τον υπουργό, με δεδομένο το αυξημένο ενδιαφέρον της κυβέρνησης για τη συγκεκριμένη τράπεζα, και αμέσως ενημέρωσε τον Πρωθυπουργό. «Ποιον προτιμάς για τη θέση του Μπούτσου;» ρώτησε χωρίς περιστροφές ο **Ανδρέας Παπανδρέου**. «Πο κατάλληλο θεωρώ τον υποδιοικητή **Λουκά Παπαδήμο**» απάντησε ο κ. Παπαντωνίου. Ο **Ανδρέας Παπανδρέου** ζήτησε να του στείλει επιστολή στην οποία να εισηγείται την αντικατάσταση του Μπούτσου από τον Παπαδήμο. Ο Πρωθυπουργός τηλεφώνησε επίσης στον **Αλέκο Παπαδόπουλο**, που ήταν ο αρμόδιος υπουργός Οικονομίας, και ζήτησε τη γνώμη του για τον Παπαδήμο. Ο υπουργός και ο υποδιοικητής είχαν καθημερινή συνεργασία μέσω της οποίας γεννήθηκε μια μακρόχρονη φιλία. Ο **Ανδρέας Παπανδρέου** υπερεβάτισε για τη συγκεκριμένη επιλογή και λίγες ημέρες αργότερα ο κ. Παπαδόπουλος ορκίστηκε διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος.

Αργότερα αποκαλύφθηκε ότι ο Παπανδρέου πιεζόταν από τη **Δήμητρα Λιάνη** και από άλλους παράγοντες που κινούνταν τότε γύρω από τη σύζυγο του Πρωθυπουργού να διορίσει άλλο πρόσωπο ως διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος. Οπότε χρησιμοποιήθηκε τους δύο υπουργούς ως ανάχωμα σε αυτές τις πιέσεις.

Η είσοδος Χαρδούβελη

Μετά τις εκλογές του 2000 υπήρξε αλλαγή φρουράς στο οικονομικό επιτελείο. Την είσοδο στο ευρώ

τη χειρίστηκαν άλλα πρόσωπα. Ο **Β. Ράπανος**, ο οποίος είχε διατελέσει οικονομικός σύμβουλος του **Ανδρέα Παπανδρέου**, διαδέχθηκε τον **Ι. Στουρνάρα** (ανέλαβε διοικητής της Εμπορικής Τράπεζας) ως πρόεδρος του ΣΟΕ. Υπουργός Οικονομίας και Οικονομικών ορίστηκε ο **Ν. Χριστοδουλάκης** και ο **Τ. Γιαννίτσης** ανέλαβε υπουργός Εργασίας. Προτού μετακινηθεί στο νέο του πόστο ανέλαβε την υποχρέωση να βρει τον αντικαταστάτη του. Ο **Γκίκας Χαρδούβελης** θεωρήθηκε ότι ήταν η καλύτερη επιλογή για τη θέση του οικονομικού συμβούλου του Πρωθυπουργού την οποία διατήρησε ως το 2004. Η πανεπιστημιακή του καριέρα, στις ΗΠΑ και στην Ελλάδα, και η μακρά εμπειρία του σε κεντρικές τράπεζες και τον ιδιωτικό τραπεζικό τομέα συμπλήρωναν ένα βαρύ βιογραφικό: υπήρξε οικονομικός σύμβουλος του Ομίλου στην Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος (1996-2000), οικονομικός σύμβουλος στην Τράπεζα της Ελλάδος (1994-1995), αναπληρωτής του διοικητή στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και σύμβουλος Ερευνών στην Ομοσπονδιακή Τράπεζα της Νέας Υόρκης (1987-1993). Από εκείνη την περίοδο χρονολογείται και η στενή προσωπική σχέση του με τον μετέπειτα πρόεδρο της **FED Μπεν Μπερνάνκι**.

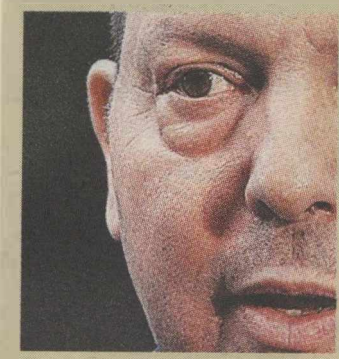
Παρ' όλα αυτά, όταν ανακοινώθηκε το όνομά του υπήρξαν σφοδρές αντιδράσεις στο εσωτερικό του ΠαΣοΚ, επειδή ο κ. Χαρδούβελης δεν ήταν ΠαΣοΚ. Εκείνος όμως είχε προνοήσει να ενημερώσει τον κ. Σημίτη ότι προερχόταν από νεοδημοκρατική οικογένεια της Αρκαδίας. «Αυτό δεν με ενδιαφέρει καθόλου» τον διαβεβαίωσε ο Πρωθυπουργός. Στη διάρκεια της θητείας του προετοίμασε τις σημειωματρίες του κ. Σημίτη, τον συνόδευε σε Συνόδους Κορυφής. Επιπλέον, εξαιτίας του ήπιου χαρακτήρα του και της λεπτής αίσθησης του χιούμορ – όσοι τον

γνωρίζουν παρατηρούν ότι έχει αναπτύξει μια γκανγκική εμπνεύσεως φιλοσοφία για την αποφυγή της βίας στην πολιτική και στην οικονομία – είχε αναλάβει να διευθετεί τους υπουργικούς καβγάδες με κορυφαία τη σύγκρουση του **Ν. Χριστοδουλάκη** και του **Χρ. Βερελή** για την ένταξη του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου στο Χρηματιστήριο.

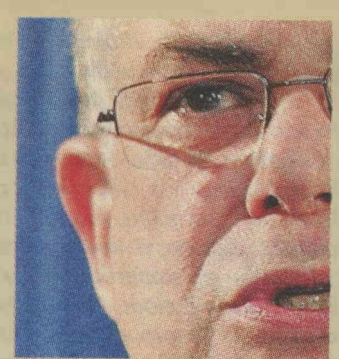
Οκτώ χρόνια μετά επέστρεψε στο Μέγαρο Μαξίμου ως διευθυντής του Οικονομικού Γραφείου του πρωθυπουργού **Λουκά Παπαδήμου**, από τον Νοέμβριο του 2011 ως τον Μάιο του 2012. Ο κ. Παπαδήμος κλήθηκε στη ζοφερή μετά Κανών εποχή να διαπραγματευτεί το δεύτερο πακέτο στήριξης με την τρόικα καθώς και την περικοπή του χρέους, το περίφημο **PSI**. Η στενή σχέση Παπαδήμου - Χαρδούβελη ήταν φανερή από την πρώτη ώρα, μάλιστα τον ανατέθηκε το πιο βαρύ καθήκον: ήταν ο σύνδεσμος του Πρωθυπουργού με τον υπουργό Οικονομικών **Ευ. Βενιζέλο**, τον διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος **Γ. Προβόπουλο** και την υπουργό Ανάπτυξης **Αννα Διαμαντοπούλου**. Παρακολουθούσε το **PSI**, την ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών και το πρόγραμμα επενδύσεων. Όσοι τον γνώρισαν εκείνη την περίοδο λένε ότι έχει μια μοναδική ικανότητα να παρουσιάζει με απλά λόγια σύνθετα οικονομικά ζητήματα και να δομεί ακλόνητα επιχειρήματα. Ήταν εκείνος που ετοίμασε τους φακέλους που πήρε μαζί του ο Παπαδήμος στη Σύνοδο Κορυφής, στις Βρυξέλλες, όταν έγινε η τελική διαπραγμάτευση για το χρέος, με στοιχεία που δείχναν πως η Ελλάδα μειώνοντας το εργατικό κόστος είχε αποκαταστήσει τους ρυθμούς ανταγωνιστικότητας. Θρυλλό όμως έχουν μείνει τα επτά σημειωματάρια, στα οποία κατέγραφε λεπτομερώς όλα τα στάδια των διαπραγματεύσεων με την τρόικα και μάλιστα με καθαρά καλλιγραφικά γράμματα!

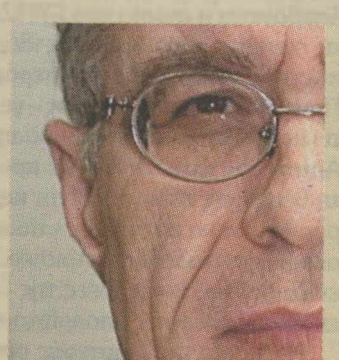
Ο **Γκίκας Χαρδούβελης** διέτελεσε οικονομικός σύμβουλος του **Κ. Σημίτη** και διευθυντής του Οικονομικού Γραφείου του **Λουκά Παπαδήμου**

Ο **Γιάννης Στουρνάρας** το 1998 ανέλαβε την πολύωρη διαπραγμάτευση για την υποτίμηση της δραχμής που οδήγησε στην είσοδο της χώρας στο ευρώ

Ο **Λουκάς Παπαδήμος** ήταν μέλος της μικρής ομάδας που χειρίστηκε με απόλυτη μυστικότητα την υποτίμηση της δραχμής

Ο **Βασίλης Ράπανος** με την εμπειρία του σε κρίσιμες θέσεις ήταν η αρχική επιλογή του **Αντ. Σαμαρά** για το υπουργείο Οικονομικών μετά τις εκλογές του 2012

ΤΑ ΕΥΣΗΜΑ των Γερμανών

«Η υποτίμηση ήταν ένα αριστούργημα»!

Οι σχέσεις των προσώπων σφυρηλατήθηκαν πραγματικά στην υποτίμηση της δραχμής το 1998. Το θέμα αυτό ήταν πυρηνική βόμβα για την κυβέρνηση και για να κρατηθεί απόρητο στήθηκε μια επιχείρηση στρατιωτικού τύπου. Το παραμικρό λάθος μπορούσε να φέρει την καταστροφή και γι' αυτό την υπόθεση χειρίστηκε μια κλειστή ομάδα εμπιστοσύνης: **Κ. Σημίτης**, **Γ. Παπαντωνίου**, **Α. Παπαδήμος**, **Τ. Γιαννίτσης** (οικονομικός σύμβουλος του Πρωθυπουργού), **Ι. Στουρνάρας** (πρόεδρος του ΣΟΕ), **Ν. Γκαργκάν** και **Π. Θωμόπουλος** (υποδιοικητές της Τράπεζας της Ελλάδος).

Προς το τέλος του 1997 η κυβέρνηση παρατήρησε ότι αυξανόταν η πίεση στη δραχμή. Το αποτέλεσμα ήταν να διατηρούνται τα επιτόκια υψηλά και το κόστος του χρήματος να υπερβαίνει τα επιθυμητά όρια. Η υποτίμηση της δραχμής στις 13 Μαρτίου 1998 ήταν αναγκαία προκειμένου να αποκατασταθούν οι σωρευμένες απώλειες ανταγωνιστικότητας της προηγούμενης πενταετίας, αλλά και για να ενταχθεί η χώρα στον Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών. Αυτό πρακτικά σήμαινε ότι έμπαινε στην τελική ευθεία για την ένταξη στην ΟΝΕ.

Ο Παπαντωνίου κάλεσε σε κατ' ιδίαν συνάντηση τον Παπαδήμο και συμφώνησαν ότι η κυβέρνηση πρέπει να σταθμό έξω από τις Βρυξέλλες! Ο Ντε Σιλγκί δεν εξέφρασε άποψη επί του θέματος, είπε μόνο ότι έπρεπε να ενημερωθούν οι Γερμανοί. Πράγματι, το θέμα συζητήθηκε με τον υπουργό Οικονομικών της Γερμανίας **Τέο Βάγκελ** και τον διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας **Χανς Τίμπεργ**. Και οι δύο ήταν επιφυλακτικοί. «Πρέπει να το εξετάσουμε» είπαν.

Στην Αθήνα, το επιτελείο έζηζε επιχειρηματολογία για να ρίξει σπάχη στα μάτια του Τύπου, καθώς είχαν αρχίσει να εμφανίζονται νύξεις σε διάφορα δημοσιεύματα για το πόσο ατελείωτη και ανόητη θα ήταν η υποτίμηση της δραχμής εκείνη την περίοδο. Πράγματι, η επιχειρηματολογία αποδείχθηκε τόσο αποτελεσματική, ώστε δεν υπήρξε η παραμικρή ρωπή στο απόρητο. Ο Σημίτης, αντιλαμβανόμενος ότι οι διαπραγματεύσεις σχοινοβατούν με ευθύνη των εταίρων, αποστέλλει εμπιστευτική επιστολή στον καγκελάριο **Χέλμουτ Κολ**. Η απάντηση που λαμβάνει είναι αμφίσημη, οπότε αναλαμβάνει να διαπραγματευτεί ξανά ο Παπαντωνίου με τον Βάγκελ. Για να αποκλειστεί και η παραμικρή πιθανότητα διαρροής, το τηλεφώνημα γίνεται από το Κοινοβούλιο κατά τη συζήτηση νομοσχεδίου του υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, από το τηλεφώνημα ενός απλόχλου της Βουλής. Αυτή τη φορά φάνηκε να υπάρχει φως για συμφωνία.

Την Πέμπτη 12 Μαρτίου λαμβάνεται η απόφαση για την υποτίμηση και δίδεται εντολή στον Στουρνάρα να ζητήσει την άμεση σύγκληση της Νομισματικής Επιτροπής από τον πρόεδρό της **Νάιτζελ Γουίκε** και στη συνέχεια να ενημερωθεί το **Eco/Fin**. Στις Βρυξέλλες όμως τα πράγματα δεν εξελίχθηκαν ευνοϊκά. Η διαπραγμάτευση ήταν κτηνώδης, διήρκεσε περίπου 24 ώρες και ο Στουρνάρας δέχτηκε ομοβροντία πυρών από τις βόρειες χώρες. Η κατάσταση έφτασε σε αδιέξοδο όταν ο υφυπουργός Οικονομικών της Γερμανίας **Γιούργκεν Σταρκ** επέμενε ανυποχώρητα: «*Να λύσετε και το Ασφαλιστικό τώρα!*».

Ο Στουρνάρας αργά το βράδυ τηλεφώνησε στον Σημίτη και στον Παπαντωνίου που περίμεναν με αγωνία τα νέα και τους εξήγηε πόσες είχαν τα πράγματα. Η εντολή που παίρνει είναι: «*Αν περάσει αυτό, να μη γυρίσεις πίσω!*». Ο πρόεδρος του ΣΟΕ κατασκοπευτικού θρόνου. Επί δύο μήνες ο Παπαδήμος και ο Στουρνάρας, τότε με τη συνοδεία του Γκαργκάν, έπαιζαν Οικονομίας και Οικονομικών. Η διαπραγμάτευση, που ξεκίνησε με την Bundesbank να ζητεί υποτίμηση 20% και την ελληνική κυβέρνηση να επιμένει στο 10%, έκλεισε τελικώς ένας άθλος από μόνη της: έπρεπε να πειστούν 15 υπουργοί Οικονομικών και άλλοι τόσοι διοικητές Κεντρικών Τραπεζών.

Η μυστικότητα ήταν τόσο απόλυτη, ώστε όταν πλέον χρειάστηκε να συνομολογήσει ο Παπαντωνίου με τον αρμόδιο Επίτροπο **Ντε Σιλγκί**, τον έκλεισε ραντεβού στις Βρυξέλλες, αλλά όχι στο γραφείο του ούτε σε κάποιο από τα γνωστά εστιατόρια ούτε καν σε ένα απομακρυσμένο από το κέντρο μπιστρό. Η πρόσκληση αφορούσε δείπνο σε έναν σιδηροδρομικό

σταθμό έξω από τις Βρυξέλλες! Ο Ντε Σιλγκί δεν εξέφρασε άποψη επί του θέματος, είπε μόνο ότι έπρεπε να ενημερωθούν οι Γερμανοί. Πράγματι, το θέμα συζητήθηκε με τον υπουργό Οικονομικών της Γερμανίας **Τέο Βάγκελ** και τον διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας **Χανς Τίμπεργ**. Και οι δύο ήταν επιφυλακτικοί. «Πρέπει να το εξετάσουμε» είπαν.

Στην Αθήνα, το επιτελείο έζηζε επιχειρηματολογία για να ρίξει σπάχη στα μάτια του Τύπου, καθώς είχαν αρχίσει να εμφανίζονται νύξεις σε διάφορα δημοσιεύματα για το πόσο ατελείωτη και ανόητη θα ήταν η υποτίμηση της δραχμής εκείνη την περίοδο. Πράγματι, η επιχειρηματολογία αποδείχθηκε τόσο αποτελεσματική, ώστε δεν υπήρξε η παραμικρή ρωπή στο απόρητο. Ο Σημίτης, αντιλαμβανόμενος ότι οι διαπραγματεύσεις σχοινοβατούν με ευθύνη των εταίρων, αποστέλλει εμπιστευτική επιστολή στον καγκελάριο **Χέλμουτ Κολ**. Η απάντηση που λαμβάνει είναι αμφίσημη, οπότε αναλαμβάνει να διαπραγματευτεί ξανά ο Παπαντωνίου με τον Βάγκελ. Για να αποκλειστεί και η παραμικρή πιθανότητα διαρροής, το τηλεφώνημα γίνεται από το Κοινοβούλιο κατά τη συζήτηση νομοσχεδίου του υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, από το τηλεφώνημα ενός απλόχλου της Βουλής. Αυτή τη φορά φάνηκε να υπάρχει φως για συμφωνία.

Την Πέμπτη 12 Μαρτίου λαμβάνεται η απόφαση για την υποτίμηση και δίδεται εντολή στον Στουρνάρα να ζητήσει την άμεση σύγκληση της Νομισματικής Επιτροπής από τον πρόεδρό της **Νάιτζελ Γουίκε** και στη συνέχεια να ενημερωθεί το **Eco/Fin**. Στις Βρυξέλλες όμως τα πράγματα δεν εξελίχθηκαν ευνοϊκά. Η διαπραγμάτευση ήταν κτηνώδης, διήρκεσε περίπου 24 ώρες και ο Στουρνάρας δέχτηκε ομοβροντία πυρών από τις βόρειες χώρες. Η κατάσταση έφτασε σε αδιέξοδο όταν ο υφυπουργός Οικονομικών της Γερμανίας **Γιούργκεν Σταρκ** επέμενε ανυποχώρητα: «*Να λύσετε και το Ασφαλιστικό τώρα!*».

Ο Στουρνάρας αργά το βράδυ τηλεφώνησε στον Σημίτη και στον Παπαντωνίου που περίμεναν με αγωνία τα νέα και τους εξήγηε πόσες είχαν τα πράγματα. Η εντολή που παίρνει είναι: «*Αν περάσει αυτό, να μη γυρίσεις πίσω!*». Ο πρόεδρος του ΣΟΕ κατασκοπευτικού θρόνου. Επί δύο μήνες ο Παπαδήμος και ο Στουρνάρας, τότε με τη συνοδεία του Γκαργκάν, έπαιζαν Οικονομίας και Οικονομικών. Η διαπραγμάτευση, που ξεκίνησε με την Bundesbank να ζητεί υποτίμηση 20% και την ελληνική κυβέρνηση να επιμένει στο 10%, έκλεισε τελικώς ένας άθλος από μόνη της: έπρεπε να πειστούν 15 υπουργοί Οικονομικών και άλλοι τόσοι διοικητές Κεντρικών Τραπεζών.

Η μυστικότητα ήταν τόσο απόλυτη, ώστε όταν πλέον χρειάστηκε να συνομολογήσει ο Παπαντωνίου με τον αρμόδιο Επίτροπο **Ντε Σιλγκί**, τον έκλεισε ραντεβού στις Βρυξέλλες, αλλά όχι στο γραφείο του ούτε σε κάποιο από τα γνωστά εστιατόρια ούτε καν σε ένα απομακρυσμένο από το κέντρο μπιστρό. Η πρόσκληση αφορούσε δείπνο σε έναν σιδηροδρομικό